ʻATIQOT

VOLUME 75

ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY
JERUSALEM 2013

'Atiqot
Publications of the Israel Antiquities Authority

Editor-in-Chief: Judith Ben-Michael

Series Editor: Rachel Kudish-Vashdi

English Editors: Edwin C.M. van den Brink
Smadar Gabrieli
Shelley Sadeh
Joe Uziel

Hebrew Editors: Shulamit Hadad
Rachel Kudish-Vashdi

Editorial Coordinators: Inbal Bezalel-Pisetzky
Aviva Schwarzfeld

Cover Illustrations
English: A Glass Bird-Shaped Object from the Mamluk Period from Ramla
(Photography: Clara Amit)
Hebrew: An Early Bronze Age I Cylinder Seal Impression from Qiryat Ata
(Drawing: Carmen Hersch)

Typesetting: Ira Perova, Hagar Maimon and Ann Abuhav
Layout and Production: Ira Perova
Preparation of Illustrations: Natalia Zak, Irina Berin and Elizabeth Belashov

Plates and Printing: Art Plus Ltd., Jerusalem

© 2013, the Israel Antiquities Authority
POB 586, Jerusalem 91004
ISBN 978–965–406–375–3
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

Contents

Gat-Govrin (Naḥal Qomem): A Late Chalcolithic Site in the Northern Negev	Hamoudi Khalaily and Sorin Hermon	1
Rescue Excavations at the Early Bronze Age Site of Qiryat Ata—Area O *Cylinder Seal Impressions, by Raphael Greenberg* *The Flint Assemblage from Areas O and N, by Hamoudi Khalaily* *The Shells, by Henk K. Mienis*	Amir Golani	27
Early Bronze Age Fauna from Qiryat Ata—Area O	Liora Kolska Horwitz	61
Two Roman–Byzantine Subsurface Features at Ḥorbat Qasṭra (Castra), at the Foot of Mount Carmel	Edwin C.M. van den Brink, Orit Rutgaizer, Yael Gorin-Rosen, Liora K. Horwitz, Nili Liphschitz and Henk K. Mienis	71
An Early Islamic Settlement and a Possible Open-Air Mosque at Eilat *Textiles, by Tamar Schick*	Yehudah Rapuano	129

Summaries of the Hebrew Section

A Site from the Roman and Byzantine Periods at Khirbat el-Burj *The Coins from Area A, by Robert Kool* *The Archaeozoological Finds, by Moshe Sade* *The Coins from Area B, by Robert Kool*	Ilan Peretz and Pirhiya Nahshoni	167
An Early Islamic-Period Roadbed(?) in Ramla *The Archaeozoological Finds, by Moshe Sade*	Elie Haddad	170
Glass Finds from the Early Islamic and Mamluk Periods at Ramla	Yael Gorin-Rosen	171
A Fountain and Other Remains from the Middle Ages in Ramla *A Jug Inscribed with an Arabic Inscription, by Nitzan Amitai-Preiss* *The Coins, by Robert Kool*	Lior Rauchberger and Aviva Bouchenino	173
Glass Finds from the Abbasid and Mamluk Periods at Ramla	Yael Gorin-Rosen	175

The Hebrew Section 1*–76*

Abbreviations

AASOR	Annual of the American Schools of Oriental Research
ADAJ	*Annual of the Department of Antiquities of Jordan*
'Atiqot (*ES*)	English Series
'Atiqot (*HS*)	Hebrew Series
BAR Int. S.	British Archaeological Reports (International Series)
BASOR	*Bulletin of the American Schools of Oriental Research*
BSAE	British School of Archaeology in Egypt
DOP	*Dumbarton Oaks Papers*
EAEHL	M. Avi-Yonah ed. *Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land.* Jerusalem 1975–1978
ESI	*Excavations and Surveys in Israel*
HA	*Ḥadashot Arkheologiyot*
HA–ESI	*Ḥadashot Arkheologiyot—Excavations and Surveys in Israel* (from 1999)
IAA Reports	Israel Antiquities Authority Reports
IEJ	*Israel Exploration Journal*
JARCE	*Journal of the American Research Center in Egypt*
JDS	*Judean Desert Series*
JGS	*Journal of Glass Studies*
JRA	*Journal of Roman Archaeology*
JSOT	*Journal for the Study of the Old Testament*
JWP	*Journal of World Prehistory*
LA	*Liber Annuus*
NEA	*Near Eastern Archaeology*
NEAEHL	E. Stern and A. Lewinson-Gilboa eds. *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land.* Jerusalem 1993.
OIP	Oriental Institute Publications
PEQ	*Palestine Exploration Quarterly*
QDAP	*Quarterly of the Department of Antiquities in Palestine*
RB	*Revue Biblique*
SBF	Studium Biblicum Franciscanum
ZDPV	*Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins*

עתיקות

כרך 75

רשות העתיקות
ירושלים התשע"ג

עתיקות
פרסומי רשות העתיקות

עורכת ראשית: יהודית בן־מיכאל

עורכת הסדרה: רחל קודיש־ושדי

עריכה עברית: שולמית חדד
רחל קודיש־ושדי

עריכה אנגלית: סמדר גבריאלי
אדווין ון דן ברינק
ג׳ו עוזיאל
שלי שדה

רכזות מערכת: ענבל בצלאל־פיסצקי
אביבה שוורצפלד

איורי עטיפה
עברית: טביעת חותם גליל מתקופת הברונזה הקדומה 1 מקריית אתא (ציור: כרמן הרש)
אנגלית: חפץ דמוי ציפור עשוי זכוכית מהתקופה הממלוכית מרמלה (צילום: קלרה עמית)

סדר: אירה פרובה, הגר מימון ואן אבוהב
עיצוב והבאה לדפוס: אירה פרובה
הכנת איורים לדפוס: נטליה זק, אירינה ברין ואליזבט בלשוב

לוחות ודפוס: ארט פלוס בע״מ, ירושלים

© כל הזכויות שמורות לרשות העתיקות
ת״ד 586, ירושלים 91004
ISBN 978–965–406–375–3
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

תוכן העניינים

יישוב מהתקופות הרומית והביזנטית בח׳ירבת אל־בורג׳ — אילן פרץ ופרחיה נחשוני — 1*
המטבעות משטח A, מאת רוברט קול
הממצא הארכיאוזואולוגי, מאת משה שדה
המטבעות משטח B, מאת רוברט קול

תשתית לדרך(?) מהתקופה האסלאמית הקדומה ברמלה — אלי הדד — 31*
הממצא הארכיאוזואולוגי, מאת משה שדה

ממצאי הזכוכית מהתקופות האסלאמית הקדומה והממלוכית מרמלה — יעל גורין־רוזן — 45*

מזרקה ושרידים אחרים מימי הביניים ברמלה — ליאור ראוכברגר ואביבה בושנינו — 51*
פך שעליו כתובת בערבית, מאת ניצן עמיתי־פרייס
ממצא המטבעות, מאת רוברט קול

חפצי הזכוכית מהתקופות העבאסית והממלוכית מרמלה — יעל גורין־רוזן — 71*

החלק האנגלי

גת־גוברין (נחל קומם): אתר מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בצפון הנגב — חמודי חלאילה וסורין חרמון — 1

חפירות הצלה באתר מתקופת הברונזה הקדומה בקריית אתא, שטח O — אמיר גולני — 27
טביעות חותם גליל, מאת רפאל גרינברג
ממצא כלי הצור משטחים O ו־N, מאת חמודי חלאילה
הצדפים, מאת הנק ק׳ מיניס

הממצא הארכיאוזואולוגי מתקופת הברונזה הקדומה בקריית אתא, שטח O — ליאורה קולסקה הורוויץ — 61

שני מתקנים תת־קרקעיים מהתקופות הרומית–הביזנטית בחורבת קסטרה, למרגלות הכרמל — אדווין ון דן ברינק, אורית רוטגייזר, יעל גורין־רוזן, ליאורה ק׳ הורוויץ, נילי ליפשיץ והנק ק׳ מיניס — 71

יישוב מהתקופה האסלאמית הקדומה ומסגד(?) פתוח באילת — יהודה רפיואנו — 129
האריגים, מאת תמר שיק